

اسناد سیاسی

بسم الله الرحمن الرحيم
 این قرارداد در روز ۱۳۰۳ قمری در شهر تهران منعقد گردید و در آنجا آقایان
 ...

Political Government, as expressed upon the
 demand of fifteen thousand pounds worth
 of shares (تسهیل) of the Regia Company, in
 order that they should be handed over to
 have effected, in the name of the company advanced.

Under the faith of deposit, in the
 year mentioned eight hundred and twenty
 five, being the equivalent of the ۱۳۰۳ Persian
 in the year of the Akale on the second third
 hundred and one of the Hajjah, at Tehran

Witnessed

Handwritten signature

Handwritten text in Persian script, likely a signature or official statement.

این فسخنامه قرار داد انحصار
 دعاویات میباشد که بنارس و انگلیسی
 تنظیم شده ذیل متن فارسی آن دور
 و سرقرائن لایسنس با کلمه صحیح و
 بخط خود او وزیر متن انگلیسی آن
 امضای لاین وزیر مختار انگلیسی و
 گواهی مفارقت دیده میشود

سند شماره ۳۱/۳ - قسمت سوم - صورت فسخ قرارداد رژی

قرارداد در فسخ و ختم عمل مفویل تنباکو

۱- دولت علیه ایران الی چهار ماه از غرة رمضان مبلغ پانصد هزار لیره به کمپانی رژی تنباکوی ایران در مقابل تمام دعاوی کمپانی در فسخ عمل مزبور کارسازی خواهد نمود (مبلغ مذکور فوق در لندن و به لیره انگلیسی پرداخته می شود)

۲- علاوه بر مبلغ مذکور در فوق آنچه مایملک نقدیه موجوده در صنایق کمپانی در نزد بانک یا صرافان خودشان از قبیل بیروان و اسناد و پول نقد و حوالجات باشد متعلق بخود کمپانی است و نیز تنباکوئی که برای خارجه ابتیاع شده با لوازم کیسه بندی آن موجوده در وکالت خانه های تبریز و کاشان و اصفهان و شیراز و غیره متعلق و حق خود کمپانی است.

۳- بعد از ادای پانصد هزار لیره مذکور، کمپانی جمیع مابقی مستملکات خود را از تنباکوی داخله و باغ و عمارت مشهور به ایلخانی واقعه در طهران و مبل و اسبابی که در طهران و سایر وکالت خانه های کمپانی موجود است و ماشین و لوازم توتون و تنباکو سازی و غیره دارند تسلیم کارگذاران دولت ایران خواهند کرد و کمپانی متعهد است بیک شخصی که بر ضمانت دولت ایران وزیر مختار انگلیس تعیین شود ثابت نماید مایملکی که به دولت ایران واگذار می شود یکصد و سی و نه هزار

لیره انگلیسی بکمپانی تمام شده است، تصدیق آن شخص حتمی است و کم بود را فوراً بدولت ایران نقد عاید می‌دارند.

۴- وکلای کمپانی صورت مقدار و اقسام تنباکو که در وکالت خانه‌های خودشان موجود است بکار گزاران دولت ایران تسلیم می‌نماید و در آنصورت تنباکوی خارجه و داخله را جدا نموده صورتی از هر دو قسم علیحده تسلیم خواهند کرد و فهرست جمیع مایملک کمپانی از قبیل ماشین و لوازم تنباکو سازی و کیسه بندی آن نیز تسلیم کارگزاران ایران می‌شود، مگر لوازم کیسه بندی تنباکوی خارجه که حق خود کمپانی است.

۵- بعد از ادای پانصد هزار لیره مذکور در فوق دولت ایران تعهد می‌نماید که در ظرف سه ماه مایملک کمپانی مزبور، که حق دولت ایران می‌شود، تحویل بگیرد و در صورت تعویق تحویل گرفتن مایملک مزبور از طرف دولت ایران مخارج کمپانی را از قراریکه مافوق آن ماهی دو هزار لیره بیشتر نباشد الی روز آخر تحویل گرفتن بکمپانی کارسازی نماید.

۶- علاوه بر مبلغ یکصد و سی و نه هزار لیره مستملکات موجوده، کمپانی مزبور مبلغ پانزده هزار لیره (آکسیون) سهام کمپانی رژی را برحسب قرارداد بکار گزاران دولت ایران تسلیم خواهد نمود که بازاء وجه پیشکی به «ماژرتالت» رد شود، بتاريخ پنجم آپریل سنه ۱۸۹۲ مطابق هفتم رمضان لوی ثیل ۱۳۰۹ در طهران صحیح - مهر فرانک لاسلس وزیر مختار و ایلچی مخصوص دولت امپراطوری انگلیس. امضاء وزیر مختار

پس از لغو قرارداد تلگرافهایی در خصوص موافقت با آن از طرف روحانیون و مقامات دیگر مخابره شده است.

تلگراف حضرت آیه الله

میرزای شیرازی به حضرت آیه الله میرزای آشتیانی

«بسم الله الرحمن الرحيم - خدمت سرکار شریعتمدار مجتهد الزمان ملاذالانام حجة الاسلام آقا میرزا محمد حسن سلمه الله تعالی. سابقاً تلگرافی در امر دخانیات و تعلیق اذن بر وصول خط شریف عرض شده ولی فعلاً محرمانه می‌نویسم که در اصلاح این امر، حال که اولیای دولت قاهره اقدام دارند باید جناب عالی بر مکنون خیالات ایشان مطلع باشید و از کیفیت علاجی که در این باب مقتضی می‌شود مستحضر شوید، که مؤدی به فساد دیگری نباشد که در علاج او باز گرفتاری جدید برای دین و دولت دست بدهد و البته عین آن سندی که دولت به فرنگی داده‌اند مسترد خواهند داشت، که دیگر اجانب امیدی در مملکت ایران نداشته باشند و یکسره مقطوع الرجاء بشوند و باید

از جانب دولت اطمینان کاملی به رعیت داده شود و فرمانی مستحکم در رفع ابدی این امر و مختاریت رعیت صادر شود، که بر بیع و شرای دخانیات در داخله و حمل به خارجه مسلط و مختار باشند و از هر جهت قلوب رعیت از وحشت و اضطراب بیاسایند و از وخامت عاقبت این کار مأمون شوند و با رفاهیت و آسایش مشغول دعاگوئی تفصیل مطلب به همین وجه بر خود احقر به تصریح جناب عالی معلوم نشود اذن نمی توانم داد حکم به حرمت مستمر است و خوب است همین مطلب را به جناب مستطاب اجل آقای امین السلطان دام اقباله العالی در موقع مناسب مذاکره نموده مسئله را موافق صلاح دین و دولت فیصل بفرمائید (محمدحسن الحسینی) تاریخ وصول تلگراف (۴ شهر رجب ۱۳۰۹)

صورت تلگراف

امین السلطان به حکام ولایات ایران

«به حکام ولایات عموماً برحسب امر قدر قدرت اعلیحضرت اقدس همایون شاهنشاهی روحنا فداء ابلاغ می شود. بنا به مرحمت و رأفت همایون شاهنشاهی نسبت به عموم ممالک محروسه ایران بعد از آن که معلوم شد که عمل انحصار تنباکو و منوبل آن بر عموم اهالی قدری شاق است و از خاکپای اقدس همایونی مستدعی معافی و موقوفی آن شدند. برای آسایش خاطر عموم اهالی و رعایا و تکمیل مزید دعاگوئی وجود مبارک این انحصار و منوبل در تمام ممالک محروسه ایران از امروز متروک و موقوف فرمودند و ضرر و خسارت کمپانی را از ممر دیگر معین و مقرر خواهند فرمود که به مرور به کمپانی پرداخته خواهد شد. از تاریخ این تلگراف بدانید و به عموم اهالی و علماء و اعیان و تجار و غیرهم را اطلاع بدهید تنباکو و توتون و عموم اجناس دخانیه خودشان را به هرکس و به هر قیمت و به هر نحو که میل دارند بیع و شری نمایند. به مأمورین و کسان اداره دخانیه اگر چه رئیس آنها یقیناً اطلاع داده است شما هم اطلاع بدهید، که حکم از این قرار است و ضمناً به موجب امر همایونی روحنا فداء تأکید می شود مبادا نسبت به مأمورین آنها خلاف قاعده و خلاف احترامی حرکت بشود، که موجب تنبیه و سیاست شدیدی خواهد شد. مردم هم خودشان را از این زحمت آسوده دانند و به دعاگوئی وجود مسعود همایونی و شکرگزاری مراجع کامله همایون خسروانه بیفزایند و بعضی حرکات جاهلانه را بکلی موقوف نمایند و عرایض تشکرانه علماء اعلام را به خاک پای مبارک برسانند.

صورت عریضه

امین‌السلطان به حضرت آیه‌الله میرزای شیرازی

«ملاذالاناما، حجة الاسلاما، قبله گاها - چون این مسئله اعطاء امتیاز تجارت دخانیات به کمپانی در انظار و اذهان محل بعض شبهات گردید و حقیقت آن در پرده خفا مانده است و این بنده لازم شمرده سبب اقدام و ارتفاع و جهت الغاء و ارفاع آن را من البد و الی الختم به طریق ایجاز کما هو الواقع به اطلاع خاطر شریعت مظهر جناب مستطاب عالی دامت افضاله برسانم که از بادی و خاتمه آن مستحضر شده بالکلیه کشف غطا از این مسئله بشود.

ایذا به تصدیع می‌پردازد: چون در ایامی که مرحوم میرزا حسین خان مشیرالدوله به خدمت صدارت در این دولت جاوید عدت مفتخر بود با کمپانی انگلیس قرارنامه تمدید راه آهن را از بوشهر تا گیلان منعقد ساخت و قرارنامه مزبور به قدری متضمن خطرات دولتی و ملتی بود که علاوه بر ضایع شدن حقوق دولتی تمام حدود ملکی و ملتی هباء و منثوراً معدود بود. همان اوقات ذات کامل الصفات اعلیحضرت قوی شوکت اقدس همایون ظل الله روحنا فداء خطرات مزبوره را به نظر دقت ملاحظه و خود آن مرحوم را به الغاء آن قرارنامه مکلف و محکوم فرمودند. هر قدر با کمپانی مزبور و دولت انگلیس مذاکره کرد مقصود حاصل نگردیده، بر اصرار آن‌ها افزود تا مشارالیه مرحوم شد بعد از آن نیز تا مسافرت اخیراً همایون به فرنگستان این مسئله به حالت اولیه باقی بود، که تقریباً چهارده سال طول کشید و بر قوام ادعای کمپانی و مخاطرات آن افزوده بود. در آن سفر با زحمات و تدابیر و مشمول تفضلات خداوندی آن قرارنامه مشثومه لغو و این امتیاز تجارت دخانیات که آن وقت همچو می‌نمود که به هیچ وجه ضرری برای دولت و ملت ندارد برقرار شد و از آن مخاطرات عظیمه آسودگی حاصل آمد. بعد از اقدام به اجرای فصول این قرارنامه متدرجاً معایب و مضار مخفیة این امتیاز نیز به ظهور پیوسته زراع و تجار و رعایای دولت علیه به مقام عرض و اظهار مضار مزبوره آمدند. نظر به آن که ذات ملکوتی صفات همایونی رعایت رعایای دولت ابد بنیاد را که ودایع محترمة رب العباد می‌باشند همواره بر عهده شاهنشاهانه خود فرض می‌شمارند، از فواید این اگر بکلی صرف نظر و به امحاء آن عن الاصل امر و مقرر فرمودند مخلص نیز باکمال شعف بالجنان و الارکان، مشغول اجراء این اراده مطاعه مبارکه بود، که در آن بین از لطایف غیبیه فقره احتراز شرب دخان الهام و مقوی اصل مقصود محمود همایونی گردیده شوق و جهد بنده نیز در الغاء امحاء این امتیاز به هزار چندان کشیده خالصاً مخلصاً کوشیده تا بحمدالله تعالی بکلی محو و کان لم یکن شیئاً مذکوراً شده، عموم رعایا و برابا و تجار و زراع آسوده و آزاد شدند و الان وجهاً من الوجوه

ولوبقدرالذره احدی از خارجه مداخله در زراعت و بیع و شری و تجارت و حمل و نقل و انتقالات دخانیات ندارد و عاملهائی که در ولایات داشتند برداشتند برخی هم مشغولند که محاسبات خود را با مردم پرداخته بروند، بعضی اخراج شده، عنقریب حوزه ایران از وجود آنها خالی و متخلی می شود.

منتهی این است که دولت علیه خسارت وارده بر آنها و مخارج را که کرده اند محض رفاه رعیت و اجراء حمایت ملت و ترویج شریعت از ممر دیگر که ضرری بر احدی نخواهد داشت به مرور خواهد داد. الخ.

تلگراف تشکر حضرت آیت الله میرزای شیرازی به ناصرالدین شاه

«بسم الله الرحمن الرحيم - به توسط جناب مستطاب شریعتمدار افتخار المجتهدین العظام حجة الاسلام آقا میرزا محمد حسن سلمه الله تعالی

به شرف عرض حضور اعلیحضرت اقدس شاهنشاه خلدالله ملکه می رساند، بشارت رفع اختصاص دخانیه بر حسب تلگراف علماء اعلام دارالخلافه کثرالله امثالهم موجب کمال شکرگزاری و امیدواری و سبب مزید دعاگوئی گردید، براهالی مملکت لازم است به مرزبانان شاهنشاه اسلام پناه اعز الله نصرته مباهات نمایند که با کمال استقلال و نهایت مطاوعت رعیت همین که محقق شد که این اختصاص منافی ملت و بر عموم رعیت شاق است محض اعلاء کلمه ملت و رفاه عموم رعیت صرف توجه ملکوکانه و همت خسروانه فرموده به استمداد از میانم الطاف امام زمان عجل الله ارواحنا فداء بالمره رفع همه مفاسد مترقیه را فرموده اند و این سنت عادلانه را که واقعاً موجب حفظ دین و دولت و مایه احیاء مساعی جمیله سلاطین سلف شکرالله مساعیه و سرمشق ملوک اعصار لاحقه در نشر عدل و ترفیه حال رعیت و محافظت حدود دولت و ملت و بسط بساط امن و امان بود، اجراء فرموده اند نادلیل فرط معدلت و رعیت پروری شاهنشاه اسلام پناه خلدالله ملکه باشد و این معنی سبب مزید تشکر کافه علماء و عموم رعایا گردید، همواره از حضرت احدیت عزاسمه خواستارم که نعمت وجود سلطان عادل و پادشاه دین پرور را مستمر فرماید. ظل عواطف ملکوکانه را بر مفارق مسلمین جاوید و پاینده دارد.

الاحقر محمد حسن الحسینی (۱)

جواب تلگراف از طرف اعلیحضرت ناصرالدین شاه قاجار

جناب مستطاب حجة الاسلام آقای حاج میرزا محمد حسن شیرازی سلمه الله تعالی تلگراف نامه آن جناب متضمن تحسین الغاء عمل تنباکو و شکر فسخ قراردادی که موجب بعضی توهمات و شکایت‌ها شده بود ملحوظ افتاد. نیت پاک آنجناب در اصلاح اسلام و مسلمین و خیر دولت و دین معلوم است البته از نظر حق آن جناب پوشیده نیست که حفظ صرفه و آسایش رعیت را فریضه ذمت خود شمرده و هرگز از این وظیفه اصلیه غافل نمانده‌ایم. دعوت خیر به توجهات مقدسه آن جناب را منتظریم در هر مرحله به نیت ما مدد کند و آنچه مایه سعادت و سلامت این ملت است به خواست خدا تکمیل نمائیم و انشاءالله به همت آن جناب مستطاب و اهتمام علماء اعلام اساس دین مبین محکم و این اخلاق و معارف که مزیت مسلمین در این است، ترویج شود، تا به عون و عنایت باری تعالی بتوانیم تکلیف واجب خود را ادا کنیم. باز از آن جناب التماس دعا داریم.^(۱)

پس از لغو قرارداد رژی دولت بلژیک ضمن نامه‌ای به دولت ایران اعلام کرد که فسخ قرارداد رژی باعث عدم اطمینان تجار و مؤسسات فنی گردیده و حاضر به سرمایه‌گذاری در ایران نیستند، ناصرالدین شاه دستوری به امین‌السلطان داده است که درباره این موضوع به دولت بلژیک پاسخ لازم بدهد.

نامه سفارت بلژیک پس از لغو قرارداد رژی در باره عدم اعتماد کمپانیهای بلژیکی

برای سرمایه‌گذاری در ایران

مارک سفارت بلژیک - نمره ۴۵۶ جناب اشرف ارفع افخم عالی دوستان استظهاراً مشفقاً مکرماً متحرماً مهرباناً - در تاریخ ۱۸ نوامبر بموجب رسیده نمره ۴۲۹ خاطر نشان آنجناب مستطاب اشرف عالی داشتم که شراکت «بالرز» طبق تلگرافیکه بدو ستدار کرده بود ورود مهندس و زارع چغندری را بدارالخلافه طهران اطلاع داده و هم زحمت افزا شدم که بملاحظه مضمون این تلگراف باید شراکت چغندر در آنجا تشکیل یافته باشد و قراری در آن کار داده باشند که زارع و مهندس برای این عمل مامور و روانه داشته‌اند.

هشت روز قبل، از شراکت مذکور رقعۀ مفصلی بعنوان دو ستدار رسید محتوی بر اینکه انجمن تحصیل صنایع به یکدسته از سرمایه‌داران بلجیک تکلیف نموده بود که سهام کافی برای انعقاد و دائر داشتن این شرکت قند سازی در ایران لازم است تهیه و تدارک نمایند و از برای شرکت مذکوره

بهبیچوجه ممکن نشده بود که یکنفر از سرمایه‌داران مذکور را باین مساعدت راضی نماید و برای امتناع از قبول این تکلیف دلایلی ابراز داشته بودند که در دولت علیه ایران اعتبار و احترام مُنپل و یک فرمان امتیاز را رعایت و ملاحظه نمی‌نمایند و فسخ مونوپل رژی را استدلال و استشهاد نموده بودند. مخصوص در باب معامله‌ئی که با گاز تابحال شده است گفته بودند که این امتیازی را که بندگان اعلیحضرت اقدس همایون اعلی دام سلطانه قبول و مقرر فرموده بودند که در شهر دارالخلافه پانصد چراغ افروخته شود و برای صرف روشنائی مبلغ معینی ماه بماء بکمپانی عاید دارند، اکنون هشت ماه می‌شود که کمپانی بتکالیف لازمه خود مشغول است و بهیچوجه من‌الوجه از طرف کارگذاران دولت علیه در حفظ شرایط و فصول این فرمان دقت و رعایتی نشده است، پس باملاحظه این اوضاع و عدم همراهی کارگذاران دولت علیه در امورات راجعه باین دولت دوست بالاتفاق گفته بودند که بهتر این است بعدها زیاده از این در ترویج این گونه صنایع و بسط روابط مرأوده در مملکت ایران اهتمام نشود و هرچه زودتر زحمت بکار انداختن امتیازاتی که تحصیل شده است از عهده خود بیرون کرده برعیای یک دولت نافذالامر مقتدری که حقوق آن دولت در آن مملکت مورد اعتنا و ملاحظه باشد تسلیم و واگذار کرده شود.

اخلاس شعار محض کمال استحضار خاطر شریف رئوس مسائلی را که در آن انجمن ذکر شده بود در اینجا بر خاطر شریف کشف نمود تصور نفرمائید که منقصت این امورات از قصور اخلاص شعار باشد بلکه راجع است بعدم مساعدت و حمایت و بی‌اعتنائی که از طرف اولیای دولت علیه و بندگان اعلیحضرت اقدس همایون اعلی در اینگونه امور شده است که بهیچوجه من‌الوجه در پیشرفت و تسهیل آن امورات بذل توجهی نشده و در نتیجه ماموریت دوستدار از لحاظ عاطفت ملاحظه نفرموده‌اند.

اینجانب بر خود حتم داشته است که حتی‌المقدور در حفظ مراتب دوستی و روابط یکجتهی بین دولتین اهتمامات وافیه بعمل آورده تا می‌تواند نگذارد که این امتیازات حاصله بدولت غیری واگذاشته شود ولی در صورتی که مقاصد این شراکت تحصیل صنایع که ایجاد و احداث کارخانجات در این مملکت باشد از پیش نرود اینجانب نیز از توقف در دربار اعلیحضرت اقدس همایون دام سلطانه با کمال حسرت و تأسف استعفا نموده رخصت انصراف خواهم جست، زیرا که این سفارت اگر بقدری که ملتزم یک سفارتخانه است در ایران مشغله نداشته باشد توقف او الزامی نخواهد داشت و اینجانب شخصاً در اظهار این مطلب مبادرت نموده و بطور یقین می‌داند که اعتقاد دولت متبوعه من هم از همین قرار خواهد بود، و اکنون با کمال احترام خواهش دارم این اظهار بی‌غرضانه مرا

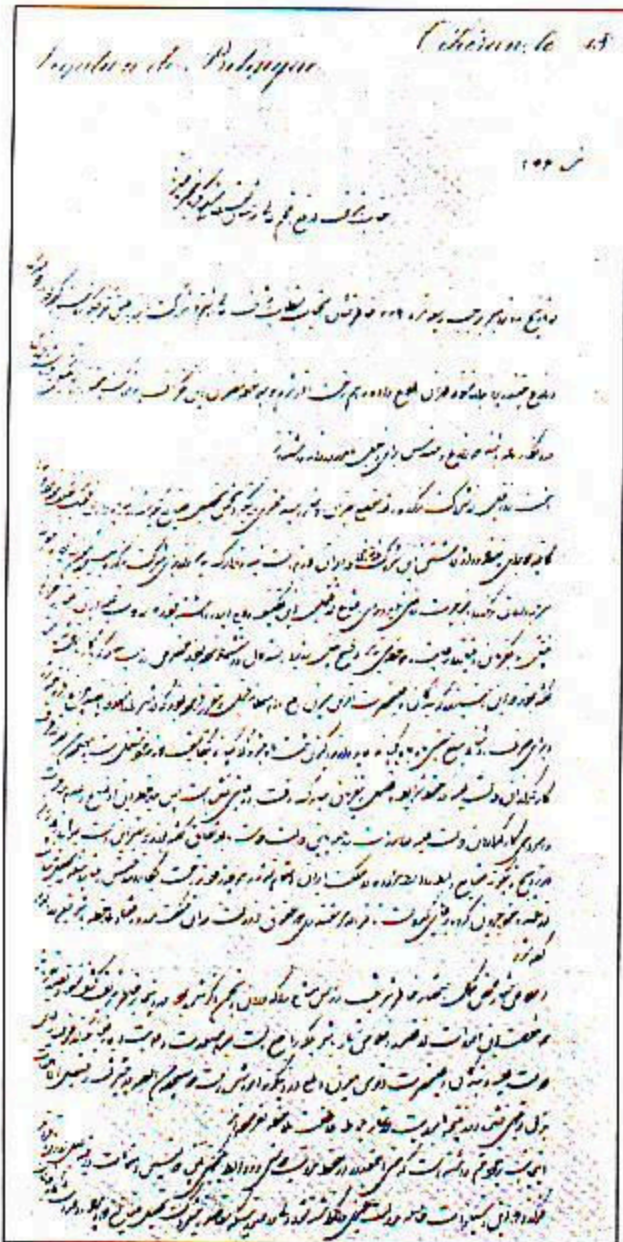
مطمح نظر اعتنا داشته در رعایت آنها دقت و ملاحظه بفرمایند و در اینجا بایراد این چند کلمه مقصود خود را خاطر نشان عالی می دارد که «یا پیشرفت مقاصد ارادت شعار یا حرکت از دارالخلافت طهران» و ترجیح یکی از این دو موقوف و موقوف برای مرحمت نمای آنجناب اشرف عالی می باشد و بان مطلب علی التحقیق باید معلوم خاطر اولیای دولت علیه باشد که از هنگام ورود ارادت کشیش بطهران آنچه که اقدام نموده است فقط رعایت منافع هموطنان خودم نبوده است بلکه منفعتهای ایندولت علیه هم منظور بوده است، و البته تصدیق خواهید فرمود که ایجاد کارخانجات صنعتی در ایران برای صنعت دولت و مملکت محروسه بیفایده نخواهد بود و از برای تسویه و جوهاتی که در طول مدت زمان بواسطه مال التجاره وارده و صادره مملکت منتقصت پیدا کرده فایده کلی خواهد داشت.

در اینصورت جای هیچگونه مسامحه و تعللی نمانده و وقتی برای اجرای این مقاصد باقی نخواهد بود که ضایع بگذاریم.

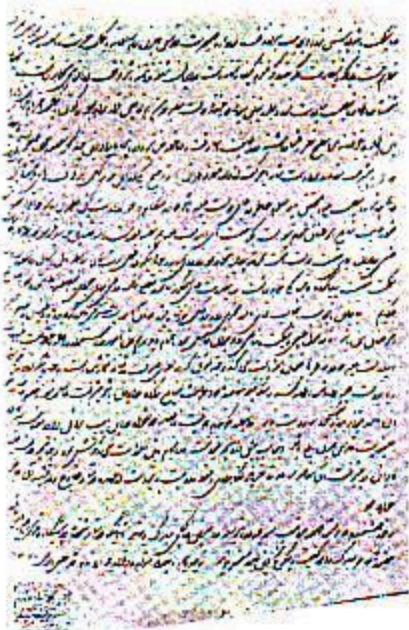
بنابراین اینجناب انتخاب فوری مامور محترمی را به بروکسل خواستار می شود که به آن ماموریت نقداً موقتی مامور گردیده مایه اطمینان و خاطر جمعی هموطنان من باشد تا در تمول طبیعی این مملکت و منافع را که می توان حاصل نمود اهتمام و هم آن مامور در استقرار و اعاده اعتمادات و اعتبارات این دولت علیه که در خاطرها خلجان یافته است سعی کند و وجهه تعویقی که در اجرای صرف روشنائی گز شده است و خساراتی که از بروز ناخوشی و با بدولت علیه وارد شده اظهار کند و هنگامی که مقاصد ما که احداث صنایع مذکوره در ایران باشد پیشرفت حاصل نمود مقصود حاصل شد آن مامور می تواند بدربار مملکت خود معاودت نماید، و اینطور گمان دارم که نیت خالصانه دولتخواه در این باب موافق اراده مقدسه بندگان اعلیحضرت اقدس همایون اعلی باشد، اینجناب بیش از آنچه می توانست در انجام این امورات سعی و کوشش نموده و چنانچه دولت علیه ایران در پیشرفت آن مقاصد مساعدتی نفرمایند نگاهداری و حفظ روابط اینمودت از عهده دوستدار خارج و از تشدید آن عاجز خواهد بود و خواهشمندم که مرحمت فرموده مراتب مندرجه در این مراسله را بعرض خاکپای مبارک برسانید تا اینکه دوستدار شخصاً در پیشگاه اقدس اعلی بار یافته حضوراً خاطر مبارک را از کیفیت و چگونگی این امور مستحضر نماید.

زیاده ایام اجلال مستدام و برقرار باد - فی ۱۸ شهر جمادی الاول ۱۳۱۰ پشت کاغذ مهر وزیر

مختار سفارت سینه بلژیک «بارون دُرب» (سند شماره ۳۲)

سند شماره ۳۲ - نامه سفارت بلژیک پس از لغو قرارداد رژی، درباره عدم اعتماد

سند شماره ۳۳. قسمت دوم - نامه سفارت بلژیک

«جناب امین السلطان - سفیر بلژیک را بخواهید و همین دستخط را برای او بخوانید. اولاً آنچه امتیازی که بر عیای آن دولت از عمل گاز و روشنایی و قند و... داده ایم البته مکلف هستیم که از قرار همان شروط عمل کرده و تقویت از کار کمپانی آنها نکنیم، در کدام یک از آنها قصوری شده است؟ به عرض برسانید تا تدارک آن بشود و البته حاضر هستم در اجرای شروط قرارنامه‌ها، ثانیاً از فقره چراغ گاز البته هر طور در قرارنامه نوشته شده است باید بعمل بیاورید، لیکن پولی که ما می‌دهیم باید کمپانی شرط نماید که باندازه و ساعتی که در قرارنامه نوشته شده است چراغ‌ها با روشنی زیاد بسوزد اغلب آنها شبها بیشتر از یکساعت نسوخته است، هر شب ۴ ساعت تمام باید چراغها بسوزد البته تنخواهی که در قرارنامه نوشته‌اند برسانید لیکن اگر هر شب چهار ساعت تمام نسوزد چه باید کرد، و هرگز البته راضی نمی‌شویم که دولت بلجیک سفارت خود را ببرد یا کارشان را بدیگری واگذارید.» (سند شماره ۳۳)

Behran, le 19 Decembre 1891.

Altesse

طهران اندازد شرفی بنام محمد علی شاه

۱۶ صفر ۱۳۰۹

ترجمه

Je reçois la communication que vous m'avez fait l'honneur de m'adresser au sujet de certaines modifications à apporter dans l'acte de Concession du 8 Mars 1890.

شاه بزرگوار حضرت مستطاب من فرستادند

آقای من سلطان ازیر علم نظامی است و من بسیار

Les modifications suivantes:

- 1. Abolition du Monopole
- 2. Abolition de l'exportation du Tabac de la Perse en faveur de notre Compagnie, en exécution de quoi la Perse sera ouverte à toutes les frontières à l'effet d'introduire à qui que ce soit à l'exception de la Compagnie, le droit d'exportation;

۱۸۹۰
تجدید بار که در حسن بنفرت از این است

۱۱
داده شود و قدرت از بهاس این فرستادند ایران را

کند
۱۱
داده به قرار می چهار خسته ارج و قانیات ایران

2. Abolition du Monopole du Tabac

A. Son Altesse
Munir al Sultan,
etc. etc.

دربار بر جای نمی رود و تیرتیرم برودات خواهر کور و خوار

در هر جزایر کینه جنس انانیات سماجی جزئیات

ثانیاً در وقت محاسن هر روز در جنس انانیات سماجی جزئیات

و آزادی صاحبان و مجرای برکت در میان بنام و در آن کسب

بفرزنده دادند کسب میروند بجز

بنام جزوی و در وقت درین بنام و در آن کسب

جنس کینه و در آن کسب در آن کسب

وقت پس از این بنام و در آن کسب

بنام و در آن کسب در آن کسب

در آن کسب در آن کسب در آن کسب

باز در آن کسب در آن کسب

de l'achat ou de la vente des
tabacs dans l'intérieur de
l'Empire, et libéré au
commerce pour tous et
l'intérieur, de sorte que les
propriétaires des tabacs
pourront vendre à qui
leur plaira et acheter de
même,

3e Le montant de la
perte suscrite par la
Compagnie dans les bénéfices
réels, par suite de l'abandon
du monopole dans l'intérieur
de l'Empire, sera établi
après examen de la juste
valeur de ce qui est cédé
au moyen d'une amputation
de taxes sur les tabacs, qui
se déterminent préalablement
simplement sur un plan
qu'il jugera convenable.

4e Les sommes revenant
au Gouvernement en vertu de
notre Concession actuelle,
sont maintenues et

continueront à être payés en
? résor ? impérial.

Je réplique les causes
qui ont pu amener le déve-
loppement de la «majesté» à
insister ces modifications
nécessaires, mais sans mon
seul désir d'entraîner dans les
craies de la «majesté», et de lui
faciliter la tâche qui elle se
sentait imposée par les circonstances,
j'ai demandé si obtenu de
mon conseil d'Administration
à Londres l'autorisation d'entrer
avec votre alliance conjugation
sur la base des trois premières
modifications ci-dessus
proposées. L'envoi à la question,
je n'ai pas encore eu le temps
de le communiquer à mon
conseil d'Administration à
Londres, mais d'ailleurs cette
condition est naturellement
acceptée, puisqu'il faut que le
gouvernement nous indemnise
complètement de toutes les
pertes que nous subirons par
la suppression de votre
monopole

کمال آتلف از جهات دولت علیه ایران در این باره است

که این غیرت در انوارم بشماره دارد ولی از آنجا که کمال

شوق ندارد به بنیاد غیرت فرورقت نمایند

مقاومت نیرد و لایحه که بخواهد فرورقت غیرت نمایند

اقدام ندارد و در محال است به نفع همان غیرت مجلس شورای

اداره لندن تکمیل نماید هر چه فرورقت غیرت فرورقت

شماره ۵۵۴ است در وقت با غیرت ذکر شده قادر خواهد بود

شماره ۵۵۴ در این روز است که در مجلس شورای

لغو نماید و لایحه است در این شرط است قبول است

تمام شده به اولاد طرف دیگر آنجا که خود را خواهد

کاملاً با خواهر بیخنده و آرزاییکه در این چنین فریاد و جویبار

که در بعضی استیضاحات است بدست رسد و حق قرض از آن

در اینست که در این استیضاحات نیز در آنجا که در آنجا

قرار میگیرد که داده شود که استیضاحات که در آنجا

که حضرت اعلیٰ بزرگوار است در آنجا که در آنجا

و بطور خاص صورت پذیرد بنابر این استیضاحات

monopole, certains, les sommes
attribués au Gouvernement
par notre concession lui seule
sont.

De plus, il s'ensuit entendu
que notre concession reste
intégralement en vigueur, jusqu'
à ce qu'elle ait été remplacée
par d'autres nouvelles accords
intervenus.

Je me tiens donc, Altesse,
à votre disposition de prêt à
entamer avec vous les pourparlers
que je me plais à l'espérer,
aboutissant à une issue
favorable.

Veuillez agréer,
Altesse,

l'assurance de ma très haute
considération.

THE IMPERIAL TOBACCO CORPORATION

OF PERSIA, LIMITED

Le Directeur Général

Handwritten signature

نامه «آرنستین» رئیس دخانیات پس از اعلام لغو انحصار داخلی توتون و تنباکو به «امین‌السلطان» وزیر اعظم نوشته است.

طهران - از اداره شاهنشاهی انحصار دخانیات ایران، ۱۶ جمادی‌الاول ۱۳۰۹ خدمت بندگان حضرت مستطاب اجل اشرف افخم آقای امین‌السلطان وزیر اعظم مدظله‌العالی معروض می‌دارد. تعلیقه مبارکه در خصوص بعضی تغییرات که در امتیاز نامه هشتم مارس ۱۸۹۰ داده شود زیارت شد، اساس این تغییرات از این قرار خواهد بود.

اولاً برقراری انحصار اخراج دخانیات ایران بخارجه برای کمپانی و برای اجرای این عمل، دولت علیه بتمام سرحدات خود امر و مقرر خواهند فرمود که احدی جز این کمپانی جنس دخانیات بخارجه حمل ننماید.

ثانیاً موقوف داشتن خرید و فروش دخانیات در داخله مملکت ایران و آزادی معامله داخله برای همه کس که صاحبان توتون و تنباکو میل دارند بهرکس میل دارند بفروشدند و از هرکس میل دارند بخرند.

ثالثاً ضروری که بواسطه موقوف داشتن انحصار داخله مملکت ایران در منافع حقیقی کمپانی وارد می‌آید مقدار صحیح آن از روی تحقیق معین شده و خود دولت همه ساله مبلغ آن ضرر را بهر نحو که صلاح بداند برگمرک تنباکو و توتون افزوده و به کمپانی خواهد پرداخت. رابعاً وجوهی که بموجب امتیاز نامه اصلی بدولت علیه ایران می‌رسد برقرار خواهد ماند و استمراراً بخزانة دولت داده خواهد شد.

کمال تأسف از جهاتی که دولت علیه ایران را بر این واداشته است که این تغییرات را لازم بشمارد دارد ولی از آنجائیکه کمال شوق را دارد که با خیالات اعلیحضرت قدر قدرت شاهنشاهی متابعت نماید و کاری را که باقتضای وقت اعلیحضرت شاهنشاهی اقدام در آن را برخود لازم می‌دانند آسان نمایند از مجلس شورای اداره لندن تحصیل اجازه نموده که با حضرت اجل اشرف در خصوص سه فقره که بترتیب در فوق برای تغییر ذکر شده قواری گذارد ولی فقره چهارم را هنوز فرصت نکرده که بمجلس شورای اداره لندن اظهار نماید، ولی بدیهی است که این شرایط طبعاً قبول است زیرا که دولت تمام خسارتی که بواسطه موقوف داشتن انحصار داخله بما وارد می‌آید کاملاً بما خواهد رسانند و تا زمانی که دولت چنین رفتار نماید وجوهی را که بواسطه امتیاز ما قرار شده است به دولت برسد دولت علیه حق خواهد داشت، دیگر اینکه بدیهی است که امتیاز نامه بدون تغییر برقرار خواهد بود تا زمانی که قرار جدید که داده می‌شود بجای امتیاز برقرار گردد. ارادتمند حاضر

است که با حضرت اجل اشرف صحبت قرار عمل را باتمام برساند و امیدوارم که بطرز خوشی صورت پذیرد - آرنستین رئیس کل ادارهٔ انحصار دخانیات شاهنشاهی - مهر ادارهٔ دخانیات و امضای رئیس دخانیات در ذیل متن انگلیسی این نامه دیده می شود. (سند شماره ۳۴)

پس از لغو قرارداد رژی سیدعلی اکبر تفرشی به وسیله تلگراف از حجة الاسلام حاج میرزا حسن شیرازی تقاضا کرده است که استفاده از توتون را اجازه دهند.

از طهران به کرمانشاه

«بشرف عرض حضرت حجة الاسلام آقای حاج میرزا حسن دام الله افاضاته می رساند آنچه جناب شریعتمدار و ملاذ الانام بعرض رسانیده مطابق واقع می باشد، انشاء الله مرحمت نموده تجویز شرب توتون و تشکر از مراحم کامله خدیوانه خواهند فرمود خادم الشریعة المطهره علی اکبر الحسینی تفرشی» سند شماره ۳۵

مهر تلگرافخانه - تاریخ شب ۹ شهر جمادی الثانی سال ۱۳۰۹

انرا در کتب تاریخ ایران

مهره	عده کلیت	تاریخ صادره	املاجات
		روز : ساعت : دقیقه	

بشرف عرض حضرت حجة الاسلام آقا میرزا حسن دام الله افاضاته می رساند آنچه جناب شریعتمدار و ملاذ الانام بعرض رسانیده مطابق واقع می باشد، انشاء الله مرحمت نموده تجویز شرب توتون و تشکر از مراحم کامله خدیوانه خواهند فرمود خادم الشریعة المطهره علی اکبر الحسینی تفرشی

سند شماره ۳۵ - تلگراف سیدعلی اکبر تفرشی پس از لغو قرارداد
به حجة الاسلام میرزای شیرازی و تقاضای رفع تحریم دخانیات

صورتی که مستطاب امیر و فوهم از وزیران رسیدن از محرم

Monsieur.

بالم این تمیز و با بارک استمیر به دربار ایران در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

وزیران است و به استیضاح است و از آنکه در مجلس شورای

"Je m'empresse de porter
à votre connaissance que par un
délégation émanant de mon Con-
seil d'Administration j'en ai la
satisfaction d'être informé hier
que le Banque Impériale de Péters-
bourg a émis, sur le marché de Londres
un Emprunt au nom et pour compte
du gouvernement. Person dont le
produit est affecté au règlement
de l'indemnité de 4.500.000 que
nous est due en vertu de la Conven-
tion du 4. Juin 1892, passé entre
le Gouvernement de S. M. le Tsar
et S. E. le Ministre de S. M. Im-
périale de l'Autriche."

En conséquence j'ai l'honneur
d'accuser votre Altesse que je suis
obligé à remettre l'acty de la
Convention aux délégués que vous
vouliez bien désigner.

Ma se même délégué me

سند شماره ۳۶- نامه «آرنسین» رئیس اداره دخانیات به «امین السلطان» که برای
تحويل مایملک کمپانی کسب تکلیف نموده و بموجب دستور رؤسای کمپانی
در لندن خسارت تأخیر تادیه هم مطالبه کرده است، در قسمت راست صفحات
این نامه متن مطلب به خط و زبان انگلیسی نیز نوشته شده است.

بهت میرد این در فوستان استعمال نیست این بنام
 و مبلغ ترتیب نیست که از غمرهای گاه داده و گاه آن
 آن که از سر و باره تا که به مس این مستغراض تر از
 اینکه بود بکنان مقرر تا با برسد بیع چند و هر روز با
 در بیع بیع آن است که به نام در چنین هم می شود که در
 بیع هزار به هر دو داده است و این غمر و غیره که در
 این فرموده بر دل داده اند هم است هر چه غمگین است در این
 استغرا از داد و تصرف در هر یک که حساب این جنرات است
 داده هر روزه که می تواند تا غیره و در هر یک است که در
 در داد و در گزین تر است تا ۱۰۰۰ در ۱۹۰۰ است
 داده و هر شو این طرف گینه داده از شاست هر چهار ش
 در از آن ۶۰ در هر سنخ عهده هر روز که در هر وقت
 معادل سایر و این غمر تا غیره و در هر یک است که در
 بدون بیست و یک گینه داده و از آن است مسرت که در
 که این غمر و این غمر را به این غمر و غیره که در
 در این غمر و غیره بیست و یک غمر و غیره که در

Consent d'abandonner en échange
 cependant d'obtenir l'extinction de
 l'obligation. Attendu que ce est
 emprunt a pu être contracté à l'écart
 fin et que seule, à la vérité de
 la loi n'a pu être formellement établie
 en Angleterre, a doute et l'absence
 résultat n'a été obtenu qu'aux
 dépens de lourds sacrifices de la
 part de notre Corporation.

En effet au lieu de nous
 garantir l'invulnérabilité de l'indemnité
 convenue la convention
 financière que l'emprunt de l'
 emprunt a eu pour base, laisse
 une somme totale qui se chiffre
 par la somme relativement auant
 de £ 52,500 et dont nous
 devons parait-il, supporter le
 débet.

Mais à ce sacrifice évident
 s'ajoute encore d'autres charges
 que je ne puis en devoir de agréer
 à l'Etat. Attendu et surtout plus
 qu'elle ne procèdent nullement
 de notre fait nous sont imposées.
 Nos seuls intérêts appartiennent dans le
 règlement de notre indemnité que
 aurait été, suivant la Convention
 précitée, nous être versée au plus
 tard le 28 juillet (1840). (M. Chapman)

مگر دادنامه و موافق مندرج در این سند
 رعایت حق مطالبه این مبلغ را نیز مؤید داشته
 بعد از این فرآیند مجلس رؤسای اطفال و کودکان
 اطفال میسر دارد که برکت ابراهیم را بر این
 نظر تجدید نماید و موافق در عرض در تاریخ پانزدهم
 امسال پانزدهم، روزنامه پانزدهم و تاریخ پانزدهم
 اول را برکت و جنبه فرموده در مجلس
 بانک ایران بانک بر روی بید دولت ابراهیم
 در دادگاه استحضار حضرت ابراهیم
 برکت مخصوصی را در شماره ثبت دادگاه
 فرموده اند در این واقع نیز فراموش نفرموده و حقیقت
 این فقرات را در پیشگاه دولت ابراهیم
 فرموده است برکت برکت برکت
 لازم است بانک برکت خواننده فرموده است
 مورد فوق را با اداره و بیانات مجامع
 سه مرتبه لطف فرموده است

de l'année courante
 Afin la Corporation avait
 fondée et reconnue le bénéfice des
 intérêts à 1% que lui avait exp
 portés à l'indemnité ce par le
 26 juillet. Cette partie se chiffre
 environ par 5,000.

En deuxième lieu la Corpo
 ration et du moment, en dehors
 de toute provision, un personnel
 considérable pour effectuer les tâches
 de l'actif, ce qui lui a occasionné
 des dépenses d'Administration que
 l'on peut évaluer à environ 2,000.

Sur la base de l'Article 7 de
 la Convention, la Corporation serait
 également fondée à recevoir cette
 somme.

Étant donnée cette situation
 mon Conseil d'Administration
 exprime la conviction que le Gouver
 nement Néerlandais dans sa haute
 sagesse nous attribuerait, à titre
 de compensation les intérêts courus
 de 15. Mais sur la première somme
 allé devant être le 15. Novembre
 prochain et qui, en vertu de la Conven
 tion avec la Banque devrait lui être
 remboursée par cette dernière.

Telle, Messieurs, est la situa
 tion laite particulière nous